

37. szám. Szept. 10-én 1868.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitűnőbb művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6	ft	—	kr.
félévre	3	ft	—	„
negyedévre	1	ft	50	„

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos potítor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kószíratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1868.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV

M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Ölkök: „Perényi Péter. „Székely Sándortól. — „Két hold. „Költemény. Puskintól. Fordította: Zilahy Imre. — „Egy kiáltás a pusztában. (Határszéli történetke.) Somos Lajostól. — Kossuth-völgye a Körösvölgyén. — „A krasznahorkai vár s nevezetesei. „Erőssy Lajostól. (Vége). — „Az ambra. „Breuer Arminiól. — „Egy hét története. „Vadnai

Károly-tól. — „Vegyes közlemények. — „Irodalom. — „Zeneművek. — „Szerkesztői üzenetek. — „Ujdonságok. **Képek:** Perényi Péter arcképe 1895-ből. — Kossuth-völgy a Körösvölgyén. (Margithay Gábor rajza). — A villik tavánál. (Mutatvány Emick Gusztáv 1869-diki „Nagy képes naptárából.) — Oszai csendélet.

Irodalom.

— (A „Székelyföld“ című) nép- és helyismereti munkája első kötetére Orbán Balázs külön előfizetést is nyit, hogy így ezen költséges kiállítás művet a nagy közönségnek is hozzáférhetővé tegye. Az első kötet Udvarhelyszéket tárgyalja s mintegy 25—30 negyedréfűl iven fog megjelenni s

mintegy 70 eredeti rajzzal lesz díszesítve. Az október elején megjelenő első kötet előfizetési ára fűzött példányban 2 ft. 10 kr., díszkötésben 3 ft. 20 kr.; a pénzke Pestre, Ráth Mór: könyvkereskedésébe küldendők.

Zeneművek.

— (Rozságyi és társa) műkereskedésében legújabban megjelentek:

1. „Pesti emlékek“ három eredeti magyar dal: „Sikolt rikolt a sarkantyú“, „Édes falum határa“ és „Beszegődtem

Tarnócára bojtárnak.“, zongorára átirta Sipos Antal; ára 60 krajcár.

2. „Keresztúri emlény“, lassu és csárdás, szerző s Berzeneczy István urnak ajánlja; Varné József; ára 50 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— Münchenbe: Gy. L.-nak. A költői felfogással dolgozott és szép kivitelű rajzokat örömmel vettük. Szives közreműködése által jövőben is megtisztelve érezzük magunkat.

— Szabadkára: S. I. „A bakui öröktűz“ már 'gebben megjelent lapunkban.

Ujdonságok.

— **Mai számunkkal** veszik olvasóink lapunk előfizetési felhívását az október-decemberi évnegyedre. Ajánljuk olvasóink figyelmébe, s kérjük, hogy az előfizetési díjakat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a kiadóhivatal összehalmozott teendői későbbben fennakadást okozzanak.

— **A Honvéd-album** t. előfizetőivel tudatjuk, hogy a példányok már mind elküldtetek, s ez ideig remélhetőleg minden t. előfizető ki van elégítve.

* (Emick Gusztáv nagy képes naptára) melyből lapunk mai számában mutatványt adunk, legnagyobb részben már elhagyta a sajtót s 10—14 nap múlva kapható lesz. Kiállítása minden tekintetben ép oly kielégítő leendő — mint már évek óta megszokta a közönség.

* (Karagorgyevits hg ellen) hír szerint, mind az írásbeli bizonyítványok, valamint saját bevallásai oly terhelen szólnak, hogy a merényben való részvét csaknem kétségkívülinek mondható. Sztankovics Fülöp és Trifkovics Pálon kívül különösen be van bouyolítva még a bolgár Karavelov is. A vizsgálat már annyira haladt, hogy rövid idő múlva a tárgyalás Pest városa törvényszéke előtt megindulhat.

* (A Beniczky-ügyben) tömérdek névtelen levelet intéztek mindenfelé. Ezek közt legnevezetesebb az, melyet néhány hét előtt Polgár főkapitány kapott, s melynek írója azt állította, hogy ő az eltűntnek

sorsa felől biztos felvilágosítással szolgálhat. Tudomásának forrását úgy adja elő, hogy ő Beniczky felfedezése tekintetéből egy személyt delejes álomba szenderített, s ez magneticus állapotában mondta neki, hogy Beniczkyt elevenen vitték el innen, még pedig egy kocsin, megkötözve, tekenők közé rejtve. Így vitték el egy városba (a levélben ez is meg van nevezve), hol aztán meggyilkolták. E városban öt ember van elfogva, kik közelebbi felvilágosítást tudnának adni B. sorsáról. Két tanulónak is van tudomása e felől, de ezek még akkor sem vallának semmit, ha kintpadra feszítenék őket. — Ezeket tartalmazza azon levél, mely a főkapitányhoz czimezve, s lipótvárosi postabélyeggel van ellátva, és szerzője azon ember, kit Polgár ur hírlapok útján felszólított, hogy személyesen jelenjék meg, s biztosabb adatokat nyújtson. A levélíró azonban nem jelentkezett.

* (A Magyar írói segélyegylet) alapítói sorába léptek 200 frrtal legújabbán dr. Falk Miksa, a „P. Lloyd“ szerkesztője, s h. Pongrácz Emil.

* (Az unitáriusok háromszázados emléktűnépe) aug. 30 ikán volt Tordán. Számos vendég érkezett mindenfelől. Már előtte való nap banderium ment a köztisztületben álló unitárius püspök: Kriza János elé. Este a várost kivilágíták. Másnap a zsinat tanácsában elhatázzák, hogy a Királyhoz hódolati s a kormányhoz bizalma föliratotjintéznek. Taylort, a jelenlévő angol tanárt pedig a consistorium tisztületbeli tagjává választották. Berde Mózsés ez alkalommal ezer fros alapítványt tett a kolozsvári iskola szegényebb tanulóinak számára, mely összeg-

Negyedik évi folyam.

37. szám.

Szeptember 10 én. 1868.

Perényi Péter.

Hazai történetírásunk még korán sincs azon színvonalon, melyen, viszonyítva más művelt nemzetek történetírásához, lenni kellene. Egyes időszakok története, kivált az Árpádok uralkodása alatt, az Istvánok korában (2-ik, 3-ik, 4-ik) elannyira hiányos, hogy a gyakori trónváltozással összekötött események sokasága, azoknak szülő okait még főbb vonatkozásban sem derítik fel a vizsgáló előtt.

Biztat bennünket a remény, hogy e hiányon mindinkább segítve lesz. Magánjogi viszonyaink megváltozása következtében eddig elrejtve tartott okmányok kezdnek előtűnedezni, a levéltárak rozsdás ajtai kinyíladozni s ezek mindenikében ezred év óta gyűjtött anyag roppant halmaza vár feldolgozásra.

Jelenleg még sem materiális, sem physikai erővel nem rendelkezhetünk oly mértékben, hogy

e kincsét a régiség moha és kérgétől rögtön megtisztítván, azonnal forgalomba bocsáthassuk. Sok az anyag, nagy a felépítendő ház, s kevés a munkáskéz; szent és nagy a feladat, kicsinyok s törpék vagyunk e feladattal szemben; nagy a tér, sokkal nagyobb, semhogy azt egészen felölelni képesek volnának.

Mindamellett haladni kell; megállapodni bűn. A munkafelosztás elve szerint célt értünk, sikert aratunk; s ha minden növezetesebb család és egyén szereplése, ha minden egyes megye, vidék, város, korszak és század megtalálja iróját, ki azok történetét legkisebb részletezéssel, mint azt a specifi-

cus törté-

Perényi Péter arcképe 1395-ből.

net szelleme kívánja, tárgyalja: a nagy cél elérve, a nagy oszme megvalósítva leand.

Körülbelül ez irány lobogott szemem előtt, midőn a Perényi család monographiájának megírására gondoltam s az ahhoz való adatok gyűjté-

sehez hozzáfogtam. — E család nagyságának első megalapítóját, Pétert, mutatom be e képpel a t. olvasónak.

Életrajzánál nem kívánom azon apró részleteséget fölemlíteni, mely egy kritika alá bocsátandó monographiának hivatása, mivel azt e lap köre nem engedi, mert ennek célja: a tanítás mellett gyönyörködtetni és mulattatni.

Perényi már születésénél fogva oly előnnyel bír, mely ha kevés személyes tulajdonság járul hozzá, a kitüntetés, hatalom és méltóság legmagasabb polcát biztosítja számára. Nagyatya: János, főpohárnok, nagybátyja: Miklós, macsói bán s többi rokonai is mind az ország zászlósai voltak Atyjáról azonban keveset tudunk. Lajos királynak igen kedves embere volt s 1374-ben testvére: Imre által megöletett.

Péter nyilvános szereplés Zsigmond uralkodásának első éveivel veszi kezdetét.

Legnagyobb nevet és érdemet a harcmezőn szerzett, hol személyes vitézségének, rettenthetlen bátorságának számos fényes bizonyosságát mutatta.

Az 1394-ik évi török hadjáratban saját dandárával vett részt. E hadjárat a magyarokra nézve oly szerencsétlen nikápolyi ütközettel végződött, melyben Perényi csaknem életét veszíté.

Nehezen tűrte Zsigmond e csapást s a hadjárat fáradalmait még jól ki sem pihente, a következő 1395-ik évben már ismét fegyverben látjuk. Elsőben is az elpártolt Mirese, havasalföldi vajdát támadja meg, ki hittal fogadja, hogy Zsigmondot mindannyiszor, valahányszor a török ellen hadjáratot indít, fegyverrel segíteni. Azonban midőn a török sereggel immár szemben voltak, az o'áh hitét megszegi, Zsigmondtól elpártol és seregét méregbe mártott nyilakkal lövöldözteti. E közben a török is megkezdi támadását. A semmi csel nem gyanító magyarok közt irtóztató zenebona támad; a rend bomolni kezd s mindenki a menekvésre gondol. E perében lép elő Perényi elszánt s edzett dandárával; oda siet, hol a veszély legnagyobb. Épen jókor érkezett a király közelébe, ki a sereg zömétől elszakadva, egy merész pártos tömegtől körülvetetett. A király testét a nyilazár ellen saját testével fedezte s egy nyilvesszőt, mely a király életét kioltandó lett volna, jobb karjával felfogván, élete veszélyeztetésével mentette meg annak életét. E közben Gara segítségére menvén, most ők intéztek támadó lépést az ellen soraira, mely az elpártolt oláhok teljes megveretésével végződött.

A dolog ily fordulata következtében, miután a magyar sereg első ijedségét leküzdte s nyugalmát

visszanyerte, bátorságot és vérszemet kapván, erejét a török ellen fordíthatá. Ez általános lelkesültség közepett nem maradt nyugodtan Perényi s me sebeztetése dacára a vívók közé rohant, hol az ellentől több zászlót elragadott és több ezer keresztény foglyot kiszabadított. Az ütközet végét azonban már be nem várhatta, mert egy, a lábán kapott mély seb következtében kimerülve s alétan vitetett sátorába.

A Szerémségben is sokszor hadakozott a törökkel, hol balkarján oly vágást kapott, mely életében soha be nem gyógyult. Galambóc s Lászlóvárnál nem kevesebb vitézséget tanusított 1428-ban, mely a Murád szöszegése s Szentgyörgyi Cecília hősi bátorsága következtében annyira emlékezetes.

De nemcsak a külellességgel szemközt vitéz és győző, hanem a belső izgatók és elégtelének lecsendesítésénél is sikerre vezető volt mindannyiszor fellépte. Zsigmond király sokszori törvényszegése, ledér és kicsapongó életmódja, az országból gyakori távolléte, könnyelmű pénzfecsérlése, nem egy-két főember elpártolását vonták maga után.

Ludán Tamás egri püspök volt az elégtelének feje, ki Eger várost fegyveres néppel rakta meg s annak parancsnokául Debrő Istvánt tette. Bár Egert Rozgonyi Simon 1403-ban bevéve, de a mozgáalom vezetői Erdélybe szaladtak s az elégedetlenséget és zenebonát tovább terjesztették.

Ezek elfojtására s lecsendesítésére Perényit küldötte a király Erdélybe; az ő fellépése sikerre vezetett s Erdély megszűnt az izgatás gyűpontja lenni.

A király hosszas távolléte Csehországban ismét üriügy volt az elégedetlenség terjesztésére s Debrő és mások fellázadtak ellene, s az országot Nápolyi László számára akarták elfoglalni, de Perényi Pataknál megverte s szétszórta a lázadókat. Ez ütközetben fejeire oly erős ütést kapott, hogy e miatt sok ideig betegeskedett.

Élénk emlékezetében volt még az ország lakosai előtt azon kegyetlenség, törvénytelen bánásmód, melylyel Zsigmond Kont és társai irányában eljár. Azok sorsában saját sorsát láthatta mindenki oly királylyal szemközt, ki az ország alkotmányát nem tisztelte s föl sem vette. Halkak és lassanként nemcsak a közvélemény, hanem az imént még mellette levő főemberek sympathiája is elfordult tőle, melynek következménye az ő fogságba vetése lön.

Ily körülmények közt mennyi ildomra, eszélyességre s bolátásra volt szükségük azoknak,

kik a nemzet s király közt megszakadt bizalmat összekötni szükségesnek tartották! Ez, mint tudjuk, fényesen sikerült s Zsigmond a fogságból ismét trónra emeltetett. A közbenjárók közt Perényit is ott találjuk.

Ennyi ragaszkodásért, hűségért nem maradt Zsigmond Perényi iránt haladatlan.

Nem számlálom elő azon roppant fekvő birtokot, mely ma legalább 15 nagy uradalmat tesz, csupán azon kitüntetések elősorolására szoritkozom, mely személyére és családjára lön kiterjesztve.

1397-ben macsói bán, 1402-ben Ugocsa, 1404-ben Máramaros, 1411-ben Zemplén, 1414-ben Ung és Abauj főispánja; 1408-ban a sárkány-

rend vitéze; 1415-ben országbíró s zékelyek grófja, Abauj és Ugocsa örökös főispánsága neki és törvényes utódinak adományoztatott; ugyszintén a máramarosi aknából évenként 2000 kőső. Kassán egy, Budán két kőházat nyert. Igaz, hogy ez utóbbiakért Zsigmondot pénzzel segítette, különösen a budai házakért 2000 aranyat adott kölcsön a királynak.

Perényi Péter meghalt 1421-ben. Második neje szekesői Herczeg Anna, Széchenyi László özvegye volt, kitől 4 utódot; Miklós, Simon, Pál és Jánost hagyta maga után. Miklóstól származik a még ma is virágzó b. Perényi család.

Szekely Sándor.

Két holló.

(Puskintól.)

Holló károg fönn a légben;
Fáradt s éhes immár régen.
Egy más hollót kérdez: „nékünk
Vajjon lesz-e ma ebédünk?”

Szól a másik holló erre:
Kaptam drága eledelre,
Meghalva a folyam-szélien
Lovag fekszik, fák tövében.

Mért vivé halálra utja,
Csupán kedves sólyma tudja,
Kedves sólyma, sötét lova,
S a vár ifju, szép asszonya.

Sólymát mély erdő födé el,
Lo:ra eltűnt ellenével.
S várja kedvesét a nő . . .
— Csakhogy kedvese — nem ő.

Zilahy Imre.

Egy kiáltás a pusztában.

(Határszéli történetke.)

Már nem kételkedhetem: vadászatról hazatérőben eltévedtem a lankaságban. A nap már rég leáldozott, s a homályos est-szürkületében végnélkülinek látszott a pusztá fenyer, melyben semmi élő lény, csak néma esend honolt. A sok egymást keresztező kocsinyomban nem tudám melyiket kövessem, egyik mint a másik, pár száz lépés után nyomtalanul enyészett el. Köröskörül nyomoru tüskés növényzet, s itt-ott a lapályosban csenevész rekettyés és néhány kiszáradt lombtalan fűzfa-törzs, melyek csonka ágaikkal némán meredének fel a lilaszín szürkületben. Mig ily határozatlanul ácsorognék, egy kiáltás hangzott végig a csendes éjen: egy messziről hangzó kiáltás, de oly különös, hogy ijedve rezzentem össze. Feszült figyelemmel hallgatózám tovább, de többször nem hangzék. Lassan-lassan tovább metem, s végre, midőn már testben, lélekben elfáradva, majdnem leroskodnám, nagy öröömre egy világsugár örvendeztetett meg a sötétségben; nem-

sokára kutyák ugatása s egy tanyai szállás sötét körrajzai emberi lak közellétét s éji nyugalomra reményt nyújtottak. Zörgetésemre és kiáltásomra megnyílt a kis ajtó, s egy magas termetű, élemedett férfi, kezében lámpással, kérésemet éji szállásért szívesen fogadva, vezetett be hajlékába.

„Te már ugyan ma a második vendég vagy — mondá a határöröknél szokásos patriarchális tegezéssel — mert nem sokkal ezelőtt egy utast is befogadtunk, ki állításaként vásárra menet az utban megbetegedett. De hála istennek, még egy kis vacsorával és éji szállással neked is szolgálhatunk.“

Én a házba, követém őt, hol a család, az öreg fiai és menyei, unokáival együtt épen vacsoránál ültek. Az öreg gazda által említett idegen a kályha padkáján üldögélt a sötétben, s többszöri hívásra sem akart sem a vacsorában, sem a beszélgetésben részt venni; igen beteg és fáradt, mondá morogván.

Részemről azonban követtem a szíves meghívást, együtt költém el velük isten áldását, s asztali hála után beszélgetni kezdünk.

A mint így egyik szó a másikat adná — eszembe jutott azon különös hang vagy kiáltás, és kérdém: ha vajjon hallotta-e valaki? Senki sem emlékezett rá, mi nem volt csoda, a kutyák ugatása miatt, melyek ma kivételesen dühösen ugattak és néha vonítottak is, mintha valami szokatlant éreznének; talán zivatar közeleg.

„Valami vadállat lehetett“ — moudá a gazda — „a pusztai sasnak oly különös kiáltása van...“ Én azonban jól ismerém a pusztai sas kiáltását, s csendes hangon mondám, hogy az általam hallott kiáltás valami eltévedt, vagy szerencsétlenséget ért ember segélykiáltása lehetett; aztán ugy félig az árnyékban ülő idegenhez fordulva, kérdém: vajjon ő nem hallotta-e?

Ő feleletre sem méltatott, csak fejével bölintott tagadólag; de gazdám anyja, egy tisztos koru öreg asszony, szép ősz hajjal és mély tűzi értelmes szemekkel — szólalt meg most először és mondá, hogy ő hallotta a kiáltást.

„A villik tavánál hangzott a kiáltás“ — tevő hozzá — „mert ma nagypéntek napja van, s ez előtt mintegy öt évvel nagypéntek éjfelén rémitő gyilkosság történt ott, azóta többször hallani e kiáltást, a mi rosztal jelent.“

E percben az idegennek egy heves mozdulata mindnyájunk figyelmét rá vonta — a mint hirtelen fölkelve, az öreg asszonyra meredt tekintettel ott állt. Tiszttán kivehetém arcának elszáppadását, bár árnyékban volt.

„Ugyanazon helyen, hol most az idegen ül — folytatá az öreg asszony lassu susogó hangon, mi közben hüvelykujjával háta mögé mutatott — heverészett kisbéresünk, az öreg Miska, midőn egy késő utas kopogtatott ajtómon, ki eltévedve s vásárra menőben, nálunk megpihent, de minden áron még az éjjel át akart menni a határon, s az utat nem ismerve, vezetőt kért. Férjem nem lévén honn, s gyermekeim még kicsinyek lévén, nem igen volt más, mint a kisbéres, ki ezt megtehesse, s miután az idegen miden alkudozás nélkül egy fényes ezüst tallért adott a szolgának, még éjféli előtt elhagyák a házat.“

Sokáig nem tudtam elaludni; nyugtalan voltam az idegen miatt, mert Miska iszákos és pazarló ember volt, soha nem jött ki bérével, azonkívül mogorva, szótlan volt, s csodálkozám, hogy oly könnyen vállalkozott az idegennek szolgálatot tenni, bár a tallér megörvendezeté egy perere.

Lassu tüprenkedés fogott el, s mintegy vádol-

tam magamat, hogy az idegent nem figyelmeztetém; de más részről: mit mondhattam volna neki... Ily lelki hánykolódások közt, elfáradva a napi munka, a késő lefekvés és gondolataimtól, épen az első édes félálomba szunnyadtam, midőn egy borzasztó hosszú segélykiáltást hallottam a csendes éjen áthangzani... Rémülten ültem fel ágyamban, szívem hevesen dobogott, hallgatóztam, de semmi nesz a csendes éjben, csak gyermekeim lelegzését hallám egészséges alvásban; színte kétkedni kezdtem, ha nem álomban hallám-e csak a kiáltást. Lassan leszálltam ágyamról, s az ajtóhoz menve, a zárt halkán előtoltam; azután ismét lefeküdtem, s a takarót fejemre huzva, hála istennek, hamar el is aludtam.

Már jól megreggeledtem, mire egy erősítő álom után felébredtem, s első dolgom az aprómarhák kieregetése volt, miközben Miska után nézegettem, de semmi jel, hogy már hazatért volna. Mialatt az aprómarhákat etetgetném, mindinkább növekvő láрма és lőtás-futás költő fel figyelmeimet, s egyszerre csak szomszéd tanyásunk több idegennel együtt Miskát vezette be udvarunkra.

De uram istenem, mily megváltozott alakban! alig lehetett benne emberre ismerni. Valami borzasztónak kellett vele történni. Ruhája és kezei véresen és megszagatva, sápadt arccal, véres szemekkel és ijedős pillantásokkal, inkább vitetve, alig birt lábain menni.

Ugy történt, mint féltem... meggyilkolá az idegent, hogy pénzt magához vegye, s aztán a daemónok szállták meg, s futott, futott, mig összerogyott. Reggel a mezőre menő szomszédok s vásárosok találták meg a tó partján, melyből áldoztának véres feje égre meredő szemekkel nézett fel. A többit kitalálták, ő maga sem tagadta, s csak arra kérte őket, hogy mihamarább vigyék a borzasztó helyről...

Miközben többen a bíróért futottak, egy pohár friss tejet nyújtottam a félálélt embernek, ki most egészen megjuhászodva s fájdalmasan tekintve fel reám, részvételtjes kérdéseimre a következő összefüggetlen vallomásokban, ugy látszik, onyhíto magán...

„Az utas beszédes ember volt, azt mondá, hogy zsiványoktól fél, mert sok pénzt visz magával. Engem megszállt az ördög, s minden pillanatban nyakon akartam ragadni; de nem volt nálam semmi eszköz, a mivel... A mint a tóhoz érkeztünk, sötét volt, egyenest neki mentem vele, mikor közel voltunk, nagy követ vettem fel, s azzal fejbe ütöttem — azután“ —

„Bele lökted a tóba...!?“

„Bele: — kiáltott, szívzaggatóan kiáltott; de már el voltam száruva, a sötétben leskelődtem, a tó nem volt mély, ki akart mászni . . . még egyszer . . .“

Az öreg bűnös itt megrázkodott, azután kis időre folytatá: „de csak ezután jött a rettenes; megbánám, megijedtem tetemtől: nem gondoltam a pénzre; futottam, a mint birtam, mi közben ugy

vége megragadtak, azt hiszem ízekre téptek, repültek velem a levegőben, csipkedtek, szurkáltak, végre visszahurcoltak a megölt emberhez; láttam újra véres arcát a hold világánál, mely e közben kiemelkedett a hegyek közül, s aztán nem tudom, mi történt velem . . .“ Ennyiből állt, a mit akkor a szegény hidegrázott embertől hallottam.

Kossuth-völgy a Körösvölgyén. (Margithay Gábor rajza. Szövege az 582. oldalon.)

tetszett, hogy valaki szintén fut utánam, s mindjárt nyakon ragad. Ah, többször felbuktam, meg-meg fölálltam, s újra futottam; egyszerre csak . . . mintha minden megelevenült volna körülöttem, a lidérek kezdének üldözni. Tudja asszonyom, a kikről oly sokat hallottunk, azok a lidérek valóságosan kergetének, sivitának, nagy körben táncolva körültem, s mindig közelebb, közelebb . . .

Miskát aztán bevitték a törvénytörészekhez, s pere megkezdődött, . . . férjem volt is benn nála. . . Óhajtotta a halált, mert iszonyúan szenvedett, nemsokára meg is szabadult, a lidérek vitték el; mert egy reggel csak összedeggett csontokra akadtak börténében, — pedig soha sem hagytak nála csak egy gyufát sem, s a börténben sem égott semmi . . .

Itt az idegen, ki már egy idő óta igen kényelmetlenül fészkelődött a homályban, vad röhögésben tört ki:

„Az ám! . . . a lidércek vitték el . . . haszon-talan mese; az a Miska gyáva poltron volt, a ki mindenütt kísérteteket látott; aztán mikor jól bepálinkázta magát, az meggyuladt benne; tudok én már olyan esetet. Hanem a ki a kísértetektől fél, az ne legyen gyilkos. Én . . . Itt hirtelen elhallgatott, s félig meghökkenve, félig kihívólag meredt ránk, míg mi különös érzéssel hallgattuk. . . Nehány pillanatig nyomasztó csend állt be, mit egyszerre hangos láрма s a kapu döngetése szakított meg.

Én láttam, mint rezzent össze az idegen e neszre, s mint méregeté az ablakokat, melyek az utcára nyíltak, s innentől fogva szemmel tartám őt. . . De az öreg asszonyban is különös érzések

keletkeztek, mert fiával egyszerre ugrott fel, s mintegy túlvilági visiót látva, kiáltott: „A lidércek, a lidércek, . . . nagypéntek éje van . . . s azzal összerogyott.

Most pár pillanat alatt nagy zavar támadt, kívülről lármás hangok és fáklyafény tolult be, a házi gazda ijedt tekintettel nyitott ajtót, s rémülve mutatott ki az udvarra: hogy a lidérc-tótól egy agyonvert ember véres hulláját hozzák, nehány pandur és földmivós, — s a gyilkost keresik!

Az idegen e szóra összeresztett, s oly mozdulatot tett, mintha az ablakon menekülni akarna, én azonban puskámat fölkapva, mellére szegezém s oly hangon, mely messze kihallatszott, szemébe kiáltám: Megállj! te vagy a gyilkos!

Ő volt az.

Somos Lajos.

Kossuth-völgye a Körösvölgyén.

Bihar hazánk legváltozatosb képű megyéje, mert míg éjszaki részében a világszerte híres Hortobágy az Alföld legjellemzetesb részét tünteti el, — míg az Érmellék szőlőborított szelid hegyeivel Zala ammyszer megénekelt balatonparti panorámáját juttatja eszünkbe, az alatt Nagyváradtól keletnek fokonkint emelkedik a talaj, mely Vaskoh s Rézbánya vidékén a Réz, Bihar és J. Valémáre s egyéb hatalmas hegyek ormaiban nyer koronát, s ennek csillogó drágaköveit azon csillogva alátörtető vizek képezik, melyek több irányból keletkezve, Fehér-, Fekete- és Sebes-Körös nevek alatt ismeretesek.

E szép hegyes vidék egyik, 1849-dikei eseményeink alatt nevezetessé lett pontját, a Körös völgyében, az Élesd város fölött messze elterülő erdős bércek redőzetei közé rejtett *Kossuth-völgyet* mutatja be mai számunk rajza az 581-dik oldalon, mely völgyre vonatkozólag Margithay Gábor mérnök-kari honvédtiszt úr igen megható történetet beszél el a Honvéd-Albumban, melyet itt csak kivonatilag adunk.

1848. végén az Élesdet környező oláh falvakból a Janku Ábrahám által fölbujtogatott körösvölgyi oláhság, a magyar hatóságok által folyamatba vett ujoncozásnak tömegesen leendő ellenszegülésre, Turkus nevű pestesi bíró által összehivatván, Pestesre gyűlt s ott egy éjen át a magyarság kiirtása fölött tanácskozáván, a tisztán magyar ajkú szomszéd Élesd mezőváros titokban való megrohanása elhatároztatott. E gyűlésben egy magas termetű bozontos oláh férfi is részt

vett, ki nagy tekintélye dacára is hallgatag viselte magát. A többség a város megrohanását a következő éjjelre határozta, az említett bozontos alak azonban azt javasolta, hogy halasztsák a megrohanást a következő vasárnapra, midőn t. i. Élesd nagyrészt református magyarsága éppen a templomban van.

Másnap koromfekete sötét éjszakán egy fekete gubás alak jelent meg Pestes falu felől az élesdi őrüzek előtt, kiket a város némely lázongási hír hallatára kiállított. Sokáig, egész napvirradtig álálkodott, miglen sikerült az őrvonalon lopva átlépnie, s ekkor hehatolván a városba, egyenesen a jegyzőhöz sietett. Pár perenyi titkos szóváltás történt köztük s erre a fekete gubás alak öltönyébe burkolózva, csakhamar eltűnt ismét.

E titkos alak Boksa Onuc volt, a bozontos oláh, ki a Pestesre gyűlt tömeg által Élesdnek ez é jelre határozott megrohanását vasárnapra halasztotta, s ki most sietett a magyarságnak hírül hozni a gyilkos tervet.

A jegyző tehát nem késelt a rémhirt a téparancsnokkal rögtön közölni; mire futárok lönek szerteküldve a magyar helységek nemzetörségéhez és N.-Váradra, úgy hogy vasárnap Élesd város, az isteni tisztelet idejében már fegyver alatt várta a megrohanást. De ez nem történt meg. A vett hirre támadt éber figyelem, a közel helységekben összefutott magyarság s azon hir, hogy Váradról fegyveres erő van útban, de leginkább Boksa jajveszékli rémitése otthon, lehíté a bösz tömeget s az szétoszlat, a miként összegyűlt. És

Boksa szidta Pestesen az ügyetlen társakat s biztatta őket ijedező arccal, hogy most már szökjék, a ki merre tud, és jajgatott, hogy ő beteges öreg, a ki nem futhat. Éle:den pedig aztán könyezve ivott örömpoharat a megmentett magyar polgártársakkal.

Boksa később pestesi bíróvá lett. És ezen oláh bíró, midőn e nemzet végórája fölött tombolt örömben az ellenség, látszólag szintén osztozkodott annak örömben, de azért az általános vész ama keserves napjaiban nem csapta össze kezeit két-ségbeosotton, hanem tett, a mit tehetett.

Éjjel és nappal készen találta őt bárki és bármi; járt kolt szerzetészt s járt szerzetészt pár meghitt oláh embere is. Az a roppant körösvölgyi erdőiség iszonyú hegyeivel és rejtelmes völgyeivel — mely Pestes fölött mértföldekre terjed ki, — ismerte Boksát és embereit, s ismerte benne minden út és fa.

1849-ik augusztus hava keserves időszaka az elárult ügynek, végromlása a magyar honvédseregnek. E hó végnapjaiban szokatlan izgatottságban lehetett Boksát, az oláh biót látni; csaknem feltűnő volt hemlockán a félelem, az aggály s majdnem feledé szerepét, ha az új uralom százszemű parancsnoksága előtt meg kelle jelennie.

Sürgős teendői voltak minduntalan; nyughatlanul járt kelt, jött ment, Pestesről Éledre s faluról falura, mint az örök zsidó. Rég kiadott pénzért jár adósaihoz — mondá, ha kérdezek.

Háza titkoszerű jövő-menők által volt látogatva éjjel nappal, kik hoztak s vittek; honnan hová? — ezt nem látta senki; s ha éjjelen át virrasztva figyeltok rá, udvaráról sokszor terhes szekereket is lehetett kiindulni látni; hová? — azt nem kérdé senki.

Egy ismeretlen veszélyes vakút ment akkor a járhatlan völgyek egyikén keresztül s ez úton több éjen át titkos egyégt forgást vehetett volna észre, ha valakinek eszébe jut vala a merész kémlelődés e járhatlan rongtetegben, elhagyott útú, mely, veszélyes völgyekben.

És e veszélyes vakúton a nehéz, dőcögő szekerek — kisérve kézben vitt podgyászokkal terhelt emberek által — mentek némán, csendesen s vigyázva, ha a hegyek közé, míg reggelre a „Kossuth-völgy“ -be értek.

Ott aztán siralmas látvány tárult e' éjük: 50—60 szekér, hintó, egymásba hurcolva keresztül-kasul, kicéhezett gobékkal, előttük dült arcú, bánatos férfiak, mind a lefolyt, a szerencsétlen véget ért szent harc földönfutói: tisztek és közemberek tépett egyenruhákban, rongyosan, tüskén-bokron fölhasgatott kezekkel, s a végképeri elpusztulás, a reménytelen jövő feletti kinteljes aggodalom érzetével szívükben.

És e menekült csoportot Boksa, a vadkülséjű oláh bíró rejtegette e völgyben, ő hozta ide, ő élelmezte itt leginkább sajátjából, s ő kalauzolta — mihelyest rére talált — biztos uton s biztos helyre tovább.

Boksa néma volt, mint a sir mindvégig; emberei épen úgy nem szóltak soha senkinek. Pedig e megindító jelenet sok izben ismétlődött.

Boksa, a pestesi oláh bíró, már meghalt, de emléket minden bizonynyal többen fogják még azon gyásznapokból szívükbe vésvé hordani.

A nép pedig azon völgyet, melyben a pestesi oláh bíró földönfutó védenecit rejtegette, „Kossuth völgy“ -ének nevezte el, melynek rajzát épen úgy, mint története megismertetését, Margithay Gábor úrnak köszönjük.

A krasznahorkai vár s nevezetességei.

(Vége.)

Belépve a kapun, egy kis előudvarban találjuk magunkat, hol balra a vár külfala, jobbra egy ujonan épített vaslépeső áll, mely egy emel-
tebb tisztás térre vezet, hol a háttért a gróf Andrássy György által épített kripta képezi, homlokzatán féldombor művü szoboresoportozattal mely a személyesített hit-, remény- és szeretetet jelképezi. — A faragvány alatti következő felirat: „Cineribus optimae matris. MDCCCXXXVIII.“ (a legjobb anya hamvainak. 1828.) minden további magyarázatot nélkülözhetővé tesz, mert ez nem csak azt mondja meg, hogy e kripta

gróf Andrássy Istváné szül.: Tolnay gróf Festetics Mária kegyeletos emlékének van szentelve, hanem tudomást ad egyuttal azon korról is, melyben az emeltetett.

Az alig 4 öl hosszú előudvarból vezet egy második kapu a tulajdonképeni vár első udvarába, melynek elején jobbra, a vár-templom lépcsőzetének ajtaja nyílik. Kedves, mondhatni jótékony hatást gyakorol a kedélyre, ha e komor falak között váratlanul oly áhitatra ragadó helyre találunk, mint ez imahely, mely művészi festése mellett a lehető legegyszerűbb. A faragványok-

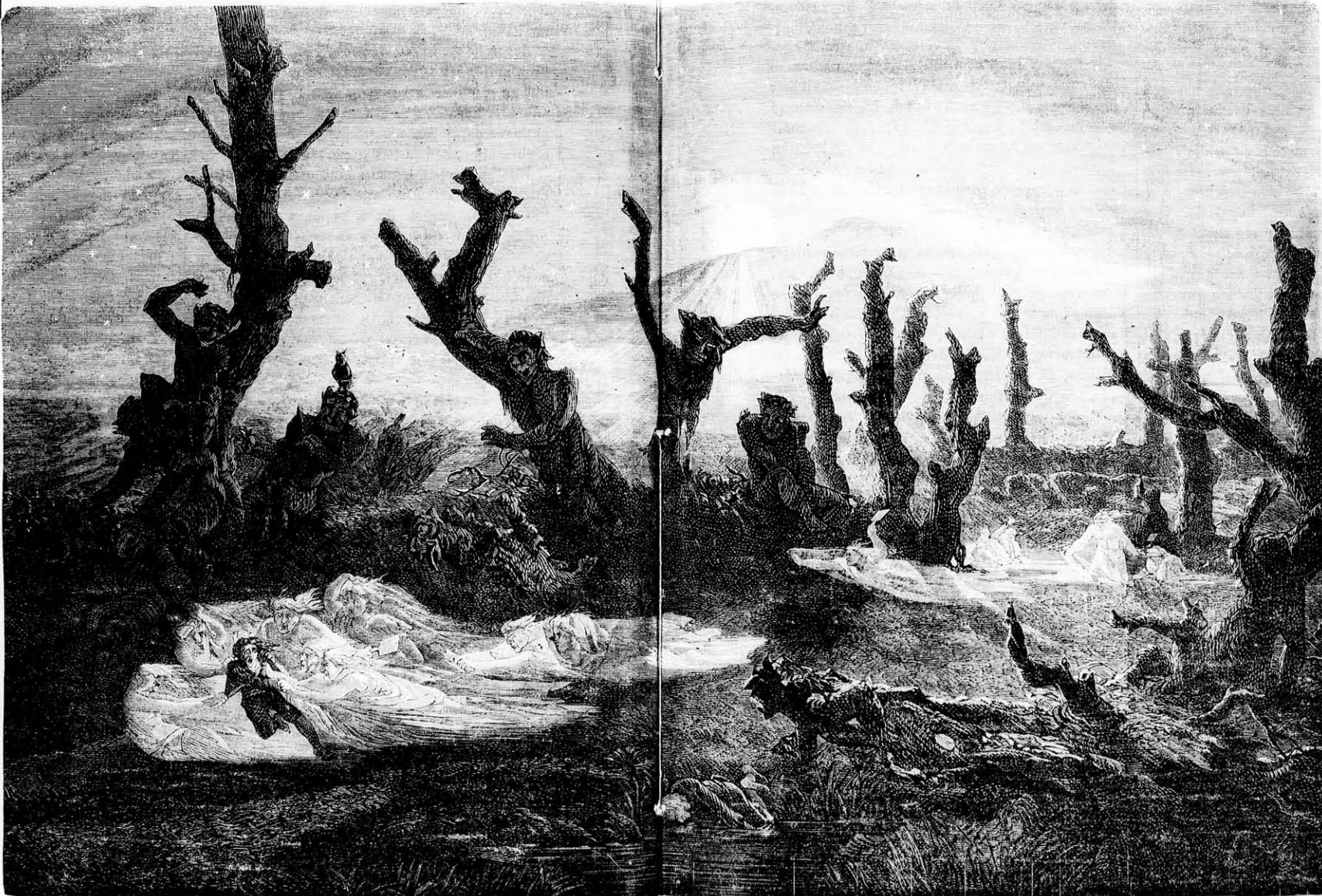
kal ékes fehér oltár, — melynek kúpozas felső részén foglal helyet a vár védasszonyának, a csodatévő bold. szüz Máriának régi festésű mellképe, melynek tisztelői tére s dicsőítésére zarándokolnak ide messzevidékekről az évenként többször itt tartatn szokott bucsuk alkalmával az áhitatos hívek. Az aranyozásban gazdag szószék s a háttérben elrejtett kisdud, de izletes orgona, többi ékei ezen templomnak.

Az oltártól — mely a bejövettel szemközt áll — jobbra nyílik a sekrestye, hol az ily helyeken lenni szokott misemondó ruhákon kívül, Krasznahorka egyik nevezetesebb őseréklyéje őriztetik: t. i. a vár egykori asszonyának, Andrassy Gyula, Manó és Aladár grófok dédöanyja-, Serédy Zsófiának mumiaszerű hullája; ki is élte virágában miut I. Andrassy István neje, másfél századdal ezelőtt halván el, a váraljai templom fölötté nedves sírboltjába tétett örök nyugalomra, hol minden bebalzsamozás nélkül kiszáradott teteme több mint 100 éven át maradt ép állapotban.

Az első udvaron, a templomtól fölfelé haladva, legelőbb is balra régi edényekkel és butorokkal tömött szobát találunk, hol azonban egy 1762-ből eredő nagy cserép fazékon, néhány régi órán s egy a vár fénykorából eredő nagyhangu kürtön kívül, alig találunk más említésre méltót.

Ezen udvar végén van a hajdani őrszoba, mely

a későbbi korban a várkaplán lakhelyéül szolgált, jelenleg pedig egész elhagyott állapotban, a várlátogatóknak falaira irt neveit őrzi; délfelé néző

A VIIIk tavánál. (Mutatványul Emich G. 1869-ik Nagy képes naptárából. Szövege az 579-ik oldalán.)

ablaka a legszebb kilátást nyújtja az átelleni hegyektől környezett völgyre.

Egy láncvéddel erősített tölgyfa kapu a máso-

dik udvar előtornácaiba vezet, melynek sötét boltja alá belépve, mindjárt a vasráccsal elzárt várörtön s két régi sírkő veszi igénybe figyel-

szintén az Andrassy-család ereklyéi közé tartoznak, s néhány évvel ezelőtt a rozsnyói templom kriptájából hozattak jelenlegi helyükre.

Az előtornác végén nyílik, egy kisebbszertű kamarától jobbra, az ugynevezett száraz malomhozi bejárat, melynek 6-8 öl hosszú sötét folyosója egyik szögletbástyának alsó osztályába vezet, hol egy nagy, későbbi korban készült — vízgyűjtésre használt — famedencén kívül, még az eredeti malom egyes töredékei, u. m. kerekék, tengelyek sat. láthatók.

A már többször említett előtornácból jobbra két ivezetes nyílt kapu vezet egy kis térre, melyet nagy részben egy kőből épített emelvény foglal el, tetejében a szentháromság kőből faragott oszlopával, melynek eredetéről azonban, feliratai tökéletes olvashatlansága miatt, úgy szólván mitem tudunk.

Ezen kis térről jobbra tökéletes jó karban levő lépcső vezet fel a vár második emeletébe, mely a rá nehezkedő viszontagságok dacára nagy részben ép állapotban van, s a családi nevezetességek őrhelye; — hol a bemenő legelőször is az ajtó ivére irt ezen üdvözlő szavakat olvashatja: „Szíves üdvözlés ezen várnak szeretett birtokosához. És kedves fogadása minden jó intézettel ide jövőknek. 1825. Eszt. Bajt-

münket; amazt elnéllözve, forduljunk a sírkövek vizsgálatához: ezek, miként azt a részben leporlott feliratok töredékei bizonyítják,

elő hava 5-én.”

E lakosztályban előre vélem megemlítenők azon, az ajtók fölé irt jelmundatokat, melyek

egyikével közvetlen a bejárat fölé helyezett egykori várkulcsárnő arcképe alatt találkozunk, s mely ekképen hangzik: „A külső csapatok után tudjuk becsülni a szerzett belső csendességét.“

Belépve az előtornácha balra, a levéltár s egy folyosó ajtaja feletti tért, Nabuchodonozor megáláztatásának képe foglalja el, alkalomszerű feliratokkal.

Valamint ez, úgy több más, e helyiségben levő kép, csakis az elhomályosodott eredetinek hátterére tett másolatok.

A második eredeti kép, mely a vizsgáló figyelmét magára vonja, csoportozatot képez, hol a közepén álló pár körül csoportosulva látjuk minden polgári és egyházi rang- és rend képviselőit, kezüket a pár vállára nyugtatva; míg ez kezeiben két fehér lapon e két mondatot tartja; — s pedig jobbájában: „Rustica natura tenet sua jura“, baljában: „Conservo Patriam, conservo me ipsum.“

Míg itt a nemes egyetértés jelképét nézzük, addig az átelleni falról a harcok egyik emberének képe intetet figyelmemre. — Egy majdnem életnagyságban festett lovasat ábrázol ez újabb kép, zsinóros mente, kucsma, kard, szóval a régi insurgens nemesség harci készületeivel ellátva, s a mi a legkülönösebb, lova nyakára csatolt dobbal, kezeiben két dobverővel; azonban ha így távolról szemlélve nem is értjük e különös felszerelést, közelebből tekintve nem csak magyarzatát fogjuk megtudni annak, hanem egyttal az illető lovas vázlatos életleírását is sajátunkká tehetjük a képen levő felirattól, mely virágfüzérrel környezett s két részre osztott táblára írva így hangzik: (jobb oldal) „Haec Persona, Senecute formosa, vulgo Dobos András, olim famosus Tympanista Principis Francisci Rákóczy et comitis Nicolai Beresényi; illo tempore ipsius Tympana ita resonabant: (Ezen szép koru személy, azaz Dobos András, hajdan Rákóczy Ferenc fejedelem és gr. Beresényi Miklós dobosa vala; annak idején dobja így szólott:)

Jó Urunkra fel támatunk,
Semit nyertünk, csak vesztetünk,
Országunkból kibujdostunk,
Magyar bortul elmaratunk.“

(Bal oldalt:)

„Uj királynénk jó Atszonyunk,
Légyen nekünk Protectorunk,
Hűségében meg maragynunk,
Vivat, vivat ugy dobolyunk.“

Mely korból ered a kép, azt nemcsak a fent

idézett felirat, hanem egyttal a kép alján lévő is tanúsítja: „Picta in Arce Krasznahorka Anno 1747.“ (Festetett Krasznahorka várában, 1747-ben.)

Ezen kis, alig néhány négyszög ölnyi előszoba, úgy látszik, egész tárháza az élet sokoldalúságának.

Az élet sokoldalúsága tárházának mondtam e helyet s úgy hiszem, csakis újabb bizonyítékát adom ezen állításomnak azzal, ha figyelmessé teszem a szemléltet egy újabb képre, mely a mértékletesség útján szerzett hosszú élet egyik ritka példányát állítja előnkbe azon házas párban, kiket e kép egymás mellett pár ruhában, a férfit kezében tengeri csövel, a nőt pedig a földön ülve ábrázol. — A kép felirata következő:

„A magyarországi hosszas életnek ritka példája. — Rovin János, Rác nemzetből, Görög hiten való, a ki 1552-ik esztendőben született, és Temes-Vármegyében a Caransebesi Districtusban, Szadova nevű faluban lakott, élt 172. Esztendőig, I. Ferdinandus, II. Maximilianus, II. Rudolphus, II. Matthias, II. és III. Ferdinandus, Leopoldus, Josephus és VI. Carolus, tudni illik kilentz Magyar Ország királyok alatt; még is az 1724 esztendőben, a mint ennek előtte, egészséges és fris vala. — Feleségül vett magának Sára nevű Rác Leányt, a ki 1560. esztendőben született, ki is azon 1724. esztendőben 164. esztendős vala. Élt ezen házas társával 147 esztendőig, a felebb megemlített esztendőben. Szült attól Számos gyermekeket, a kik között a legkisebbik fia 116, az unokájának pedig unokái 35—36 esztendősök az esztendőben valának. — Az eledele mind a kettőnek volt tej, és hamv alatt sült Török buzából való pogácsa. A ki azért hosszú életet akar élni, tanuljon ezeknek Példájokkal szükön és mértékletesen kenyérről s tejjel, és ennek fogyatközásában Vizzel élni.“

Az utolsó kép, mely e szobában látható, egy udvari törpét ábrázol, rózsákkal ékített csörgő sapkában, jobb válláról balfelé függő esikos szalaggal, melyen két dobverő csügg, s jobb keze mutatóujján fehér galambbal. Festetett Krasznahorkán, 1747-ben.

A képeken kívül említést érdemelnek még a fegyvertárból ide áttett harci készletek s egyéb nevezetességek, melyek az e célra készült faállványokon foglalnak helyet: látható itt 6 vas sisak, rézesillagokkal kivirt s egyszerű mell- és hátvértek, vaskoztyúk, karlapok; továbbá két művészien alkotott sodronying; két régi dobüst éreből; két csatakirgő, melyek közül az egyik

gyújtó lyuk helyett különös szerkezetű zár van, mely a mai löfegyvereken levő lakatot akarja pótolni; egy öles puská 5 lábnyi idomtalanul faragott ágygyal, mely a hiányzó lakat helyét tekintve, úgy látszik, azon első időszakból való, melyben a löfegyvereknél mellőzni kezdték a kanócot; vannak itt továbbá félholdas és horgas lándzsák, némelyike szurkos kötéllel körülesavarva, szurkos kötegek, ágynélküli sáncágyu- és töleséres puská-csővek vas töltővesszővel; két láb hosszú tekenősbéka pajzs; s végre, mint nevezetességet, egy több mint 5 fontot nyomó szivalaku lakatot, továbbá ős elefánt vagy valamely más vízözön előtti állat lapockáját s farsontját és az állítólagos Bebek-kanalat, — melyet a rego szerint az első Bebek, vagy még akkor Bebek, mint juhász használt — vélem megemlítésre méltónak.

Ennyi sok mindent tartalmaz a kis helyiség, honnan a kijárással szemközti ajtó a tulajdonképeni vár díszszobáiba vezet. De mielőtt ezekbe belépni, vegyük figyelembe az ezekbe vezető ajtó külrészn levő feliratot, mely ekképen hangzik:

„Mi a boldogság? Az élet javai használásán ör-

honi Barbári, kinek olajfesményei fölötté ritkák; különben a magukat még biztosabban tájékozni kívánó műértők részére utmatatóul szolgálhat az e képen látható festői jegy, mely egy botra tekerőző két arany kigyót ábrázol. A turbán fajta főék redői közül, — melyet Szilágyi Erzsébet visel — az arany korona öt ága tündöklik elő, nyakán sűrű sorokban aranylánc díszlik, míg vállán prémes zöld mentét visel; jobbában aranyalmán álló és csőrében hason érből készült gyűrűt tartó hollót, baljában pedig arany-jogart s olaj-faágat tart.

A második szobában legméltóbb megemlítésre a Rákóczyféle szekrény, mely eredeti faragásai, gazdag aranyozása s régiségét még inkább tanúsító miniatúr festései miatt, a vár kincsei egyik legbecesebbikét képezi. A mintegy másfél öl hosszú s 7 láb magas üveges szekrénynek belsejéből csakis a mindent elfedő sárka selyem függöny látható; tulajdonképeni tartalma nem ismertetik, miután ember-émlékezet óta e szekrény mindig zárva van.

E szobából kilépve, a harmadik szoba ajtajának innenső felén fent e mondatot találjuk:

„Adhortatio
Francisci ad Fratres Charissimos

Haereditarium Arcis Krasznahorka
Anno 1750.

vendeni? Ez merő gyönyörűség; a léleknek nyugodalma, ez valódi boldogság.“

Az egymásba nyíló három szoba, melybe jelenleg vezetendem az olvasót, rejti a várbeli legbecesebb tárgyakat. — Az Andrassyak családi képein kívül itt láthatni nagy részben a régibb korból felmaradt nevezetességeket is. Mindjárt az első szoba falain díszelg Nagy Frigyes, II. József, I. Napoleon, XVI. Gergely pápa, a Reichstadt-i herceg, I. Ferenc, Mária Theresia s Mária Luiza arcképe.

Ezeknél inkább igénybe veszi a magyarázó leírást e vár egyik legbecesebb és legnevezetesebb műkincse, Szilágyi Erzsébet eredeti arcképe, mely egyedüli s melynek eredeti voltát a jellemző rajz folytán senki sem vonhatja kétségbe.

Mestere a Pseudonym név alatt ismert német-

E szoba, úgy látszik, a mennyiben a régi hosszú földgyasztalról s a mint egy 40 db Attila képével díszített bőrkarosszékről következtetni lehet, ebédlőnek használtatott.

Azon állításom mellett — miszerint e hely ebédlő gyanánt használtatott, újabb bizonyítékul szolgál azon tény is, hogy e szobába bejövet a balra nyíló szárnyas ajtó a eselédlakosztály folyosójára s az ezzel szomszédos konyhaépületbe vezet.

A másik, e szobából nyíló ajtó, a család templomi karzataira vezet. E hely nem csak egyedül az élők felháza befogadására, de egyúttal a halottak kegyeletes emlékei fentartására is van szentelve s valóban meglepi a szemlélőt azon számos fekete ráma látása, melynek egynémelyike e három szót: „higyj, remélj, szeress!“ a többi pedig a családi cimereket tartalmazza; azon három szó a család valamennyi élőtagját illeti, mely —

ha valamelyik ezek közül elhal, — az illető halotti jelentését tartalmazó címerével cseréltetik föl.

Visszatérve az átnézettekben e másodemeleti lakosztály már fent leírt előpitvarába, folytassuk vizsgálódásunkat ez emelet nyugoti s még nem látott részében.

A nyugatra vezető ajtó felett eme szavak: „Iparkodj a mulandókon örökké tartandókat vásárolni,“ elolvasása után folyosóba lépünk, melynek közepe táján balra nyílik egy ajtó az állítólagos Rákóczyféle szoba előpitvarába, hol azonban egy régi kőkandallón s magában a fentemlített szobában a fali festés maradványain kívül egyebet látni nem lehet; jobbra az előpitvartól van a családnak kisebbszori muzeuma, hol az ásvány-, növény-, fűvészeti s csigagyűjtemény mellett pár régibb hangszer érdemel említést.

E helyről kilépve, a szemlélő vagy kevésbé érdekes várhelyiségeket, vagy pedig az 1818-ik tűz okozta pusztulás nyomait fogja találni; ez okon tehát nem ereszkedem a vár egyéb helyiségeinek mélyebb részletezésébe, hanem csakis még e várban levő nevezetesebb helyeket fogom néhány szóval érinteni: ilyen a 87 öles várkút, mely a pusztulás minden nyomait magán viselő udvar-szerű nyílt helyiségen van s mely jelenleg a szükséges vizluzó eszközök hiánya miatt használaton

kívül — a történető szerencsétlenségek elkerülése tekintetből — leszógezott vastag tölgyszakkákkal beborítva tartatik. — E kút még a löporfeltalálása előtti korszakból veszi eredetét.

A megemlítésre méltó helyiségek közé tartozik továbbá a golyótár, hol a várágúkhöz való vasgolyókon kívül nagy mennyiségű szurkos koszorú van letéve.

Nem mellőzhetem még végre az 1867-ik évi augusztus hó 19-én nevezetessé lett 20 öl hosszú s mintegy 3 öl széles bástya-boltozat (Casamatto) megemlítését sem, melynek fényesen kivilágított helyiségében, a Kubinyi Agoston alelnök úr vezetése alatt e várat látogatásukkal megtisztelő magyar orvosok és természetvizsgálók, a vártulajdonos Andrássy György rendeleténél fogva e napon egyszerű villás reggelivel s szíves magyar vendégszeretettel fogadtattak.

Midőn ezen igénytelen leírást bezárom, csupán még azon óhajtamnak adok kifejezést: vajha külső festői szépségével az egyszerű utasban is gyönyörézetet ébresztő ezen krasznahorkai vár — az őshajdankorból a jelen időkre maradt eme magasztos emlék — a mindent hatalmába ejtő enyészettel még sokáig dacolna.

Erössy Lajos.

Az ambra.

Nem kis csodálkozást ébreszt a nőkben azon tudat, hogy finom gyöngysoraik nem egyebek elhált tengeri állatok földi maradványainál, de csodálkozásuk még nagyobb mérvben fog fokozódni, ha megtudják, hogy egyike a legillatosabb, legfinomabb, s egyszersmind legkedveltebb illatszereknek nemcsak hogy a tengeri szörnyek világából ered, hanem egy időközönként beteges viziálat terméke.

A legfinomabb párisi illatszerek — „Extrait d'Ambre“, „Eau de la reine“, „Semiramis“, „Eau sans pareille“, „Parfum du roi“ — az ambrát birják főalkatrészül. Az ambra az állatországból ered és talán ennek egyetlen terméke sem adott oly nevetséges sejtelmekre és mesékre alkalmat, mint épen ez.

Az ambra Ázsia és Afrika déli partjait érintő tengerekben, nagy, néha 100—200 font sulyu rop-pant darabokban találhatik, részint szabadon uszva, részint a sziklához tapadva.

Madagascar közelében, Japán, Brasília, Jamaica, Carolina és Florida és az Antilláknál leggyak-

rabban találhatik. Fölkeresését a tengeri madarak nagyban elősegítik, mert ezen nyalánk étüküket szüntelenül keresik és feltalálása esetében hangos lármával hirdetik.

Az ambra legjobb faja — a szürke — Madagascar, Surinam s Jávából jön. Ára igen magas; egy 182 font sulyu ambradarab, melyet egy amsterdami társaság birt, 66,930 tallérba került.

Az ambrát már az ókorban is ismerték és különösen arab orvosoktól gyógyszerül ajánlatott. Keleten még ma is élethosszító erőt tulajdonítanak neki. A franciák ugynevezett „tinctura regia“-ja, mely 30 év előtt még minden gyógyszer-tárban volt kapható, bizonyítja, hogy az ambrának ott is gyógyerőt tulajdonítottak, és pedig nagyban használták, mint a pézsmát és castoreumot, a szív és agy tevékenységének elevenítésére, a lélek felde-ritésére és a szerelem fokoztatására.

De eltekintve ettől, nézzük az ambrát, mint il-latárasztó szert és vizsgáljuk származási folyam-átát.

Avicenne arab orvos balzsamnak tartotta, mely

sziklákön nő és megérése után attól elválik. — Cardan az ambrában a tengeri szörnyek illatos nyák elválasztását látta. — Pommet méz és viasz vegyületének tartotta, mely a tenger által fözetik, a hullámok mozgatása és tengeri só által finomítatik. — Némelyek concentrált tengeri habnak, mások földszuroknak és ismét mások a tengerparton álló fák mézgájának tartották. Majd szívachoz hasonló terméknek, — természetes kénnek, majd egy különös méhfaj productumának.

Végre közelebb jutottak valódi forrásának megismeréséhez azon véleménynyel, hogy —sár, és ekkor némelyek a krokodilok excrementumának, mások madársármak tartották. De sem az illető madarakat, sem az illatos tápnövényeket, — mert ilyenekből következtették az illatos elválasztást, — ki nem mutathatták.

Serval Marel volt az első, a ki felismerte, hogy az ambra egy nagy tengeri emlős bél- vagy sárköve, tehát nem egyéb, mint a rosz emésztés terméke. De most azon kérdés támadt, melyik tengeri szörnynek terméke lehet ezen illatárasztó bélkö, és ezen kérdést csak a legújabb vizsgálódások fejtették meg.

Az ambra e szerint a „Physeter macrocephalus“ bélesatornájában, különösen pedig a vakbélben, golyók alakjában fejlődik, és miután tudjuk, hogy a phys. macrocephalus halakon kívül fejlábakkal — cephalopodes — él, ezek némelyike pedig pézsmá illatot áraszt, az ambra illata is megvan fejtvé. Már Aristoteles is ismerte ezen fej-

lábuaak pézsmá-illatát, mely még haláluk után is eltart. Hogy a physeter macroc. ezen cephalopodokkal él, bizonyítja azon tény is, hogy a kivett ambrában néha a fejlábuaak tisztán felismerhető maradványait találhatni.

Kétségen kívüli tehát, hogy ezen nagyrabesült drága, és azért gyakran hamisított arucikk nem egyéb, mint eredménye a phys. macroc emésztési bántalmának, melyet egy óriási fejlábua befalásával szerez magának.

Ujabb időben a szürke ambrán kívül világossárga is jut a kereskedésbe Braziliából. Az ambra szaga sajátlagos és nehezen utánozható. Némileg pézsmá, beozoó és dohánnyra emlékeztet és oly erős, hogy egy tiszta ambratincturával nedvesített kendő többszöri mosás után is megtartja illatát.

Magas ára miatt az ambra sokszorosán hamisítatik, mit azoban a vegyészlet könnyen ki bír mutatni.

Az ambra fejlődési története újabb bizonyítéka annak, hogy a természet titkos laboratoriuma mindenből, meg a legsilányabból és megvetetből is a legkellemesebbet képes teremteni, még pedig a leggyyszerűbb uton. Ez esetben a physeter macrocephalus bele helyettesíti a vegyészti segéd-eszközöket, mely egy tengeri szörny emésztetlen maradékait gyógy- és illatszerré változtatja át.

A természet nagy és bámulandó, akár szénerétegeket vagy mannat teremt, akár gyöngyöt, vagy ambrát készít.

Breuer Armin.

Egy hét története.

— Szeptember 7. —

(VK.) A ki néhány percig édesdeden akar álmodozni, oly fényes képekről, melyek szemnek és szívnek egyiránt jól esnek, menjen a — város-házába.

Ott, hol a városi ügy-bajok egy nagy esomóba folynak össze, hol a földszint hűsén a hosszú-újjú mákvirágokat, élelmes zsebmeteszöket és elszánt kocsmahősöket őrzik, s hol a másod emelet meleg termében az adószedés élő gépei folytatják magukra és másokra nézve egyiránt „terhes“ munkáikat: e zaj, futkározás és pörlekedés színhelyén — most valóban egy *nyájus álomkép* is mosolyog.

A tanács-teremben panorama áll, melynek üveg-jén betekinthet bárki.

S mit lát benne?

Diszesen kirakott partok közt egy csillogó széles vízszalagot, melyet csinos hidak és büszke gözösök boritnak, s két oldalt pompásnál pompásabb házak vonala szegélyez.

Mi ez?

Pest a — jövőben.

Igy tervezte ezt ki Reitter Ferenc, az eszes főmérnök, ki esatornával szeretné körülvenni a fiatal várost, hogy meg legyen mentve az árviztől, s meg legyen szépitve új paloták Vénus-övével.

A szem édesdeden felejtí magát e képen, a mint természeti nagyságban mutatja a nagy tervet, mely csupa merő számon alapszik és mégis csak képzelem.

Gyönyörködésünk záradékát tehát egy sohaj képezi.

A szomszéd asztalon egy ivó-pohár pihen, mely egészen tejszínűvé lett attól a víztől, a mit itt fogyasztanak. E kis pohár szélén pedig — nekünk legalább úgy tetszik, — gonosz kis manók kacagnak, vigyorognak. Bizonyára bennünket nevetnek, a kik a panoráma mutatványaiban gyönyörködünk. S künn az utcán még nagyobb a kacaj. A szél épen fölkavarta az egész piac szemetjét, s a légben repülő szalmaszálakon, zöldségszárakon és apró ringyrongyokon mind hasonló gúnyos kis manók nyargalásznak, kik gonoszkedvűleg kacagják ki a mi nagy papirterveinket.

De egy városi képviselő, ki a panoráma mellett a vérmes roménység édes gyönyörének adta át magát, mit sem hall ez egész démonikus zajból, s váltig állítja, hogy a mi itt csak kép, az tíz év már bizonyosan — valóság leendő.

— Uram! — szólunk hozzá a kétely bágyadt hangján, — hogyan hihessük el azt, hogy az a város, melynek ivóvíze még mindig mézszíniire festi az üveget, melynek utcái folyvást teli vannak szeméttel, s téreit és vonalait maig sem díszítik élénk fasorok, — szóval az a város, mely a legszükségesebbeket sem bírja előállítani: vizet, levegőt, árnyat — sok millióba kerülő tervet tudjon megvalósítani.

A „pater urbis“ egy kérdéssel felel:

— Nincs-e az ön ismerősei közt olyan, ki fukar a gyufában s bőkezű a nagy kiadásokban?

— Valóban van, de ezt az ismerősömet nem számitom az okos emberek közé!

Egyébiránt hagyjuk a gúnyt és kételyt, s reméljük a legszebbet, s várjuk a — legkevesebbet.

Annyi igaz, hogy Pest — a mint emelkedik — egy kis amerikai szellemmel sokat, sőt mindent kivihetne.

Ah, de alig hogy fölülünk a képzelem szárnyas paripájára, mely a főváros e nagy hatalmával kecsesget: a gonosz kis manók megint kacagnak, vigyorognak, s pajzán ujjacskaikkal és kunkorgó farkaikkal oda mutatnak a — *Károly-kaszárnyára*.

Ez most az a szikla, melyen a város hatalmát hajótöréstől féltjük.

Ilion fala ez, mely fölött folyik a tollhare — merev átiratokban.

A katonai kincstár a laktanya hátsó részét egy emelettel föllebb emelteti. Minden esetre szépíti vele az utcát, de a baj az, hogy a várost a város tudta nélkül akarta szépíteni és boldogítani. Még csak be sem jelenté neki. E miatt a város bántva érzi magát helyhatósági jogában s átír. A kato-

nai kincstár pedig azt feleli rá, hogy az építés nem új vonalon történik, tehát a bejelentésnek semmi helye sincs. Különb is az építést a közös hadügyér hagyta meg, s ennélfogva folytatni kell! A város tilalmat küld az építésre vállalkozott polgároknak. De ez nem használ, s az építkezés csak folyik tovább. E közben egy praktikus indítvány merül föl, hogy t. i. el kellene fogatni a munkáról hazatérő közműveseket; de ime — másnap katonák végzik a munkát, már pedig katonákat elfogatni egy kissé bajos.

Szóval gyönyörűséges ujjjhúzást látunk a polgári és katonai hatóság között.

E látványnak mindig van egy kis utcai publikuma is. Néha-néha összegyűl egy kis dologtalan csoport, nézni, hogy mi lesz a vitából. De mivel egyebet nem lát, mint hogy téglát téglára raknak, duzzogva oszlik el, s nem nagy önérzettel gondol rá, hogy a polgár fölött még ma is mily nagyúr a — katoná, noha ő is csak a polgár pénzéből él.

E hangulat megtetszett *Braatz Eufrozina* kisasszonynak, s ki is zsákmányolta a maga hasznára. Vasárnap föl akart lépni, megmutatandó, hogy nem esik le mindig a kötélről, melynek „királynőjévé“ tették, s a parancsnokságtól katonákat kért a rend föntartására. Természetes, hogy nem adtak, — hisz Braatz k. a. nem olyan „királynő“, ki hadi díszőrséget igényelhetne. Mindamellett Braatz k. a. megharagudott, s egy neheztelő nyilatkozatot adott ki, mely szerint: a „műhatlanul szükséges“ katonai erőt megtagadták tőle — s azért nem léphet föl.

A gonosz kis manók pedig ott vigyorogtak a nyilatkozat betűi közt is, s többi közt elmondtak egy adomát.

Volt egyszer egy kis ember, ki azt hitte magáról, hogy igen nagy szolgálatokat tesz a népnek, s követel a fejedelemtől, hogy tartsa el jól egész életében. De miért?

— Enfin, il faut que j' existe! — mondá szerényen.

— Mais, je n'en vois pas la nécessité! — felelé a fejedelem.*)

Ugyanezt mondhatjuk mi is Braatz kisasszonynak, ki — úgy látszik — katonai rendőrség nélkül nem tud föllépni, s nem tud existálni.

Sajátlag nem látjuk be a szükségét, hogy föllépjön. Sőt nem is tartjuk helyesnek, hogy ép ün-

*) „Végre is kell, hogy létezzem.“ — „Nem látom be szükségét!“

nepnapon a városliget egy részét az ő kedvéért zárják el a mulató nép elől.

Ott van a Renz-cirkus, hol most Monhaupt — a „magicien du Nord“ mutatja bűvésztáncokat s szép világitású képleteit, (tájképeket, Velencét, Szent-István templomát sat.) — a kötél-tánc is oda való, nem pedig oly nyilvános mulató helyre, melyet azért adtak a népek, hogy — ha ideje van rá, — ingyen élvezhesse szél-tiben hosszában.

Meglehet, hogy a „Bem apó“ is e cirkusba kerül még, mert a budai tanács (dicséretetik is érte a neve valamennyi lapunkban!) ki akarja tenni tisztessz valót a budai szinkörből — éllhetetlen és élvezhetlen német színészek kedvéért.

Sohase láttunk olyan egyetértést, mint a minő ez ügyben nyilvánult a pesti lapokban. Tulzó és mérsékelt, hivatalos és „hivatlan“ (mert — fájdalom — ilyen is akad), hegymőgi és radikál lapok, melyek máskor örök harcban állanak egymással, most kézen fogva egy khórust zengenek, melynek „furioso“ része a budai tanács ellen fordul.

Valóban a látvány olyan, hogy mindenkiben csak egyforma érzést szűllhet.

Ha egy az ár közt földokló ember végre nagy erőlködés után a biztos parthoz ér, honnan már az élet és vidámság mosolyognak feléje, s előáll egy mogorva férfi, ki a szabadulás küszöbéről löki szegényét vissza az árba, hogy veszen bele — akkor mindenki szívében egy érzés, s min-

denki ajkán egy hang támad. Meg akarjuk menteni az egyiket, s szűdjük a másikat.

Ilyen az eset a népszinházal is. „Bem apó“ nagy sikere után, — mert a szinkör minden este teli van, — a magyar társulat kiheverhetné nyári veszteségét, s biztosíthatná magát a téli idényre — s ime most áll elő a tanács, s el akarja tőle venni a működési tért. Azonban a sajtó valamennyi tolla mozgásba jön, és — tiltakozik.

Kiváncsiak lehetünk rá, hogy vajjon a sajtó hatalom-é nálunk is? Vajjon számba veszik-é egyhangú felszólalását? Vagy pedig a budai tanácsnak kedve kerekedik megmutatni, hogy képes dacolui a közvéleményvel is?

Miután Házmán Ferenc áll a város élén : mi a jobbat hisszük.

A dolognak azonban mindenkép van egy jó oldala : az, hogy érik az eszme, miként Pestre kelene egy — népszinház. „Bem apó“ anyagi sikerre — tiz este tizezer forint — még a pénz embereit is meggyőzhették, hogy a múzsa — bármily eszményi alakban ábrázolja is a mythológia — egyszersmind kolkszisi báránynya is lehet, mely gazdag aranygyapjat ád. Maholnap a gőzmalom és ló-vasut bányája egészen ki lesz aknázva, s akkor tán majd csak akad egy részvény-társulat, mely a múzsa forrásaira is rágodol.

De azok a kis gonosz manók ujra kacagni kezdenek, s kinevetnek bennünket, mintha megint csak ábrándokat szűnénk!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

F. Gy. (Történeli naptár.) Szeptember 11-dikén vívatott a zentai ütközet: 1697-ben. — 12-én érkezett Zengbe Kis-Károly király: 1385. — 13-án —. — 14-én született Humboldt Sándor természettudós s a „Kosmosz“ szerzője: 1769-ben. — 15-dikén éjjel ütött ki Athenben a görög lázadás Kalergis vezetése alatt: 1843. — 16-án a góhrdei ütközet: 1813. — 17-dikén a friedrichshammi béke 1809-ben.

* (Javitó iskolák.) Angliában jelenleg 64 javító iskola van, fi és leánygyermeknek számára, kikben a rossz hajlamokat itt igyokeznek elnyomni. Ez iskolákból 54 protestans, 8 katolikus s 2 vegyes. Az 1867. év végén azokban letartóztatva volt ifju bűntevők száma 4046 fiu- s 1046 leányból állott. A letartóztatásban voltak száma 260 fiuval s 52 leánynyal való szaporodást mutat az 1866. év végéhez képest. A letartóztatás idejének tartama igen gondos figyelmet kíván A nagyon hosszas letartóztatás eléglletlenséget szűll, s in-

kább gátolja, mint előmozdítja a javulást. Az év folytatában 48-an, tehát a bennlévők 1 százaléka halt meg, 15-en beteg-ég miatt elbocsáttattak, s 16-an, mint javíthatlanok, vagy ujjabb büntény miatt, fogságra ítéltettek. A többi 811 fiu közül 18-an a seregbe, 153-an a tengerészetbe állottak be, 81-en emigráltak, 559-en Angolországban találtak alkalmazást, s a többi 222 leány közül 8-an emigráltak, s a többieket szolgálatba állították. A hivatalos jelentés ig n dicséri ez iskolákban uralkodó rendet s fegyelmet. Ott semmi komoly rendetlenség sem történt. Egészséges erkölcsi hangulat hatja át azok többségét. A vallási oktatás általában józan s komoly. Az ipari oktatás igen jó. Az egész költség 1867-re 110,108 font sterlingre ment, a bevételek pedig összesen 117,287 ft. stre. Az 1867-diki bűnvádi statisztika igen komoly szaporodást mutat a fogságra ítélték számában, — Angolországot és Walest illetőleg — a különböző életkoru bűntevők száma

6 százalékkal emelkedvén. — Megelégedésül szolgálhat, hogy a szaporodás sokkal nagyobb volt a 16 éven fölüli, mint az azon alul levő személyeknél. A fogházi kimutatások folyvást tanúsítják a javítási fegyelemnek a fiatal vétkesekre gyakorolt állandó hatását. A fiuk közül 15, s a leányok közül 7 százalék esett vissza a vétkességbe. A n.-britanniai javító-intézetekből 1864-66-ban elbocsátott személyek közül a fiuk 88, s a leányok 67 százaléka köztudomáslag jól vi eli magát; a fiuk 4, s a leányok majdnem 13 százaléka kétségsé jellemű; a fiuk 16, s a leányok 10 prctje büntényben elmarasztaltatott; a fiuk több mint 12, s a leányok szinte 10 száza-

nyilvánuló szépségeit tárgyaúl választani; törekvésében azonban ez is célt tévesztett akkor, midőn a természetből nemcsak az eszményit választá ki, de annak szolgai másolójává lett. Így keletkeztek az úgynevezett „életképek,“ melyek — míg a művészeti feldolgozás szabályai közt mozognak — szintén becsesek, de elvesztik művészeti értéküket, ha az élet tarka jeleneiből minden más kizárásával, egyedül az undor érzetét költik fel bennünk. A legújabb kor festész művészei szerencsére az életképek előállításában is szem előtt tartják a szépséget szabályait, mely szoros határt vont a hűmör s a visszatartó izetlenség közt, melyek elsejéhez igazi költői kedély, míg az utób-

Őszi esendélet. (Szövege a „Vegyes“ közt.)

léka nem ismeretes. Föltéve, hogy az ismeretlenek tetemes része jól viseli magát, úgy találják hogy a megjavultak száma az összes 70 százalékát teszi. Minden esetre oly eredmény, melynek a közérkölség nevében örvideni lehet s mely kívánatossá teszi, hogy e javító iskolákat minden államban fölkarolják.

— („Őszi esendélet“) címmel mai számunk ezen oldalán egy festmény rajzát adjuk, mely bár francia művész: Lavicille életképe, mindamelllett a kedves németalföldi iskolát juttatja eszünkbe. A németalföldi festészeti iskola igyekezett tudniillik a nyílt természetet, annak ezorféle alakban

bihoz csak különökődés, vagy a szép irányában érzéketlenség szükséges. — A festészetben hűmör — néni kicsapongása dacára — a németalföldi iskola legnagyobb mértékben fejtett ki, s bár nem oly sikerrel, de mégis nem eredménytelenül látjuk azt a németek által követni az életképek téréen. Itt bemutatott életképünkben a szó rendes értelmében vett hűmör nem, de az őszi élet szerencsés vázolásában, ez idilli képek előállításában, kedélyességet mindenesetre találunk, melyben a szép iránt fogékony olvasók bizonyára gyönyörködnek.

hez Kelemen Benjámint azonnal 500 ftot kapcsolt s ugyanő 2000 ftos alapítványt tett oly unitárius ifjak javára, kik angolul tanulnak. Később több lelkes nő: b. Kemény Ödönne, Tóth Lajosné, Pap Sándorné, sat. 300 terítékű lakomára gyűjték a vendégeket. E lakomán poharát emelték Kossuthért, s is éltették Deák Ferencet is Színház és táncszínház is volt az nap. Érdekes mozzanat volt, midőn Taylor angol küldött átadá az angol unitáriusok üdvözlő iratát, s latin beszédben köszönte meg a személye iránt tanúsított szívélyességét. — Az ünnepély folyamatát csak az esős idő zavarja. A befejező zsinati tanácsban szövegre került az Államügyek kieszközölése, mire nézve reményüket fejezték ki a képviselők méltányossága iránt. Az iskolákra pedig is azonban szép adakozások történtek; Kelemen B. újabban 200 ftot, Fejér Mártonné 2000 forintot adott. A 300 terítékű banquetnél érdekes volt a püspök felköszöntése, ki a magyar zsidókért ivott, miután ezek nevében Farkas A. táviratilag üdvözlé a gyűlést.

* (Egy provisorium alatti főispán ul) Pozsony-megye börtönében. E napokban fogták el Gombán a erőhatalommal vitték fogságba Nagyzerü családokat követelt el. A pozsonyi német lap szerint B. K.-nak hívják s a mult évben vette meg Gombát.

* (Babáj György,) a hirhedt somogyi rabló, egykor lakatos legény volt, s a győri tömlőben hosszabb ideig ált fogva, mig nem megszökött. Rabolt ő már a Mezőségen s Biharmegyében is. Most pedig Somogyban garazdálkodik s közelebb egy vasuti hivatalnokot, egy vizvári fakereskedőt, a lakócsai papot, egy mikai és egy kutaszi zsidót rabolt ki. Jellemző, hogy ez a rabló a nép között selyem kendőket és aranyokat osztogat. Mindenütt barátságos fogadtatásban részesül ezek részéről, annál fogva a honnan eltávozik, következőleg bucsuznak tőle: „Isten áldja meg kendet Juhász bácsi, a merre jár, a merre tér!” A rablók üldözésével most egy más csendbirtos bízott meg, de eddig ez sem birt eredményre vergődni, mert a rablókna a legjobb lovaik vannak s gyorsan változtatják tartózkodási helyeiket. A megye jobbérzelmű lakossága folytonos rettegésben van. Sok földbirtokos, kinél a rablók látogatásukat előre bejelentették, hetek óta nem mer jóságára menni. A rablókapitány már a népdal hősevé lett.

* (A magyarországi minoritarend) e napokban tartotta Miskolcon tartományi uj főnökválasztását Marangoni Lajos római szerzetkormányzó elnöklöte alatt. A választás Pongrácz Gellért atyára esett.

* (Förgách Antal gr. korábbi magyar kancellár) aug. 28-án Kékkőről, hol családjával mulat, Lestre ment vadászni. Fegyvere egyik csövét kilövé, a másik töltésben fogott, s midőn a töltést leverte, a másik csőnek feledékenységből felhúzva maradt kakaas elcsattant, s a töltés elalulván, a lővés a gróf arca előtt ment el, kalapja karimáját, s egy szem szeret homlokát érve. A töltés tüze azonban fellobbant a kezében tartott lőpor-tülköt, s az szétrobbanván, jobb keze újhegyeit el-

hordta, és arcát, különösen álla alatt, összesögté. A vadász-társak hallák ugyan a lövést, de semmi bajt nem gyanítva, tovább haladtak. Midőn visszafordultak, a grófot a patak mellett ülve s ropant fájdalom közt az égett sebet mosogatva találták. Rögtön kocsisért küldtek a kastélyba; mielőtt azonban ez megérkezett volna, együtt beértek a kastélyba a sebesült gróffal, kit neje alig ismert meg. Az orvosok, kiket rögtön odahívtak, az arcot iszonyuan elégve és dagadtak találták, s a fájdalom is tartott; azonban azt hiszik, hogy életét megtarthatják.

* (Napoleon császár, mint koma.) Pilz Mihály n.-szebeni polgárnak, kinek neje épen Napoleon napján (aug. 15.) fiat szült, s Napoleon császárt hívta meg. orosztánának, Párisból a következő távirat érkezett: „Pilz Mihály urnak Nagy-Szébenben. Megindítva hódolata által, elfogadom fiának keresztaapaságát. A Szebenhez legközelebb lakó konzul fog képviselni. Napoleon.”

* (Oroszok vagyunk s fennül beszélünk.) A „British Association” norwichi gyűlésén Mr. Howorth az európai Oroszország nomád törzseiről tartott fölvizsgálást. Azt mondja benne, hogy a hunok, avarok, magyarok és bolgárok ugyanazon nép törzsei. Főbbjeik később más nyelveket vettek föl, de a tömeg fennül beszél, a mint ez az eset most is meg van Magyarországon. — Est az egyet a tisztelt tudós rosszul tudja.

* (Szegedre e napokban egy derék hazánkja érkezett) a külföldről, Somogyi Antal, az 1848-ki országgyűlésen a tápai választókerület képviselője, ki majd 20 évi hontalanság után pár hó előtt tért vissza egész csendben a szeretett hazába Maltából, hol évekig tartózkodott. Osztrov-szkyhoz, szeretett barátja s egykori követőjára vendégszeretű házához szállt, hol a régi jó idők-ből megmaradt számos barátai s ismerősei látogatják a szenvedés hosszú iskolájában törődött testi, de még mindig ifjú lelku ősz hazafit.

* (János szász király trónlemondásá) bevégzett ténynek mondják. Az öreg szász király — mint írják — a porosz király kezébe tette le koronáját, s a porosz kormány a szász trónörökösnek megfelelő helyzetet biztosított. A szász királyság még csak 60 éves, s azelőtt csak választófejedelemség volt.

* (Lamartineről, az ősz költőről írják,) hogy Macomban igen szomorú állapotban szenved. Szelleme, mely egykor annyi kitűnő munkában nyilatkozott, egyre fogy. Ellenben teste erősödik. A hajdan oly gyöngéd és mértékletes költő most igen falánk lett. Farkas-éhséggel pusztítja el a tálak tartalmát. Gyermekessé vált, s szelleme képtelen a munkára. Az orvosok félnék, hogy szellemének fénye sokkal előbb kialussik, mint élete.

* (Hugo Victor nejeinek temetése) m. hó 29-kén ment véghez Brüsszelben. A koporsót Franciaországba szállított, s Hugo Victor és két fia a francia határig kísérték. A temetésen sok kitűnőség volt jelen, s Paul Maurice költői beszédet tartott. „Nagy azive mennyire tudott szeretni, — mondá többi közt, — mennyire szerette, hogy szeretik,

mennyire tudott szenvedni azokkal, kiket szeretett! A legnagyobb férfin hitvestársa volt, és szíve által nagyságáig emelkedett!"

* (Az Egyesült Államok elnöke és a szabók). Tudvalevőleg Johnson elnök: szabó, s nem régiben egy szabó-küldöttség tisztelgett nála. A hatalmas állam feje többi közt ezeket mondá nekik: „Soha sem kell szégyelnünk, hogy szabók, csizmadiák, kovácsok vagyunk. — A munkát aris-

tokraciává kellene emelni, mert így érdemet, erkölcsöt, erényt és értelmiséget fejlesztené. Eleton legkellemesebb órái azok, melyeket a szabóműhelyemb n töltöttem; büszke vagyok erre. Nemcsak szabó voltam, hanem jó szabónak tartottak. Különben már az első ember, Ádám is szabó volt, önmagára készítette ruháját. Korábbi hivatásom dacára, mint elnök, nem vagyok hiu vagy büszke."

H I R D E T É S É K.

A legnagyobb vászonruha-raktárban váci utca YPSILANTI-hoz Pesten.

kaptható a legolcsóbb árakon a legnagyobb választékban, mindennemű kész fehérneműk urak, hölgyek és gyermekek számára, egymint:

20,000 darabnál több férfi ingek rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból, darabja 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr.; 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 12 ft.

10,000 darabnál több színes férfi-ingek 1000 különböző mintában, 1 ft 50 kr, 1, 80, 2 ft, 2, 50, 3 ft.

Fehér madapolan-férfi-ingek 1 ft 50 kr, 1, 75, 2 ft, 2, 50, 3 ft, 3, 50, 4 ft. Férfi-gatyák vászonból, magyar, félmagyar vagy francia miniatúra, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2, 25, 2, 50, 3 ft.

Női-ingek vászonból, simák 2 ft 25 kr, 2, 50, 3 ft, 3, 50, 4, 5 ft; hímözve 3 ft, 3, 50, 4, 5, 6, 8, 9 ft; schweiczi és francia mellustrával 4 ft, 4, 50, 5, 6, 7, 8, 10 ft.

Női fűzővállak (Damenmieder) 1 ft 50 kr, 2, 50, 3 ft, 3, 50, 4 ft, 4 ft 50 kr. Fiu-ingek vászonból, négy éves 1 ft 80 kr, 2, 40; hat éves 1 ft 85 kr, 2, 40; nyolc éves 2 ft, 2, 45; tíz éves 2 ft 10 kr, 2, 65; tizenkét éves 2 ft 40, 2, 90, 3, 50; tizenöt éves 2 ft 65 kr, 3, 15, 4, 20; tizenhat éves 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Színes fiu-ingek négy éves 1 ft 10 kr, 1, 25; hat éves 1 ft 25 kr, 1, 40; nyolc éves 1 ft 35 kr, 1, 65; tíz éves 1 ft 60 kr, 1, 75; tizenkét éves 1 ft 65 kr, 2 ft; tizenöt éves 1 ft 75 kr, 2, 10; tizenhat éves 1 ft 75, 2, 20 kr.

Mindennemű téli alsó mellények, nadrágok, harisnyák és egyéb téli cukkok férfiak és hölgyek számára, nagy választásban. Főraktára a legjobb amerikai kresolinok mindenféle színben 2 ft, 2, 25, 2, 50, 3—5 ftig.

Színes alsósoknyát 4 ft 75 kr, 5 ft, 5, 50, 6, 7—10 ftig. És sok egyéb kész fehérneműcikk, melyekről az árjegyzék kívánatra bérmentesen elküldetik. — Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi és irlandi vásznakban, vége 27 ft, 28, 30, 32, 35, 40—120 ftig.

Cresovánok vége 12 ft, 12, 50, 13, 14, 15, 16, 18, 20—25 ftig. Vászonbőkendők, tucatsja 3 ft, 3, 50, 4 ft, 4, 50, 5, 6, 7, 8, 9, 10—20 ftig. Tördikendők, tucatsja 5 ft 50 kr, 6 ft, 6, 50, 7 ft, 8, 10, 12—20 ftig. Színes egyi kanavás vége 9 ft, 10, 11, 12, 13—16 ftig.

Vászon asztalkendők, tucatsja 5 ft, 5, 50, 6, 30, 6, 60, 7, 50, 8—12 ftig; abrosok minden nagyságban 6 személytől 24-ig; asztali készletek 6, 12, 18 és 24 személyre.

Nagy választás egyterítők, piquet- és tricot-paplanokból, kávé és csomagekendőkből.

Menyasszonyi készletek

bevásárlásánál fehérneműnk rop-pant halmasa következtében oly helyzetben vagyunk, hogy a legnagyobb mennyiséget mindenkor kész-szen szolgáltatjuk.

Küldeményeket minden irányban utánvétellel még a levél érkezése napján azonnal elküldünk és az csomagolat nem számítunk, ugy-anis a megrendelések leg hamarabb elkészítettek.

Kollarits József és fia.

Medaille de la société des sciences industrielles de Paris.

Semmi Úszhaj (több)

MELANOGENÉ

Dioquemaretti Rouenből. Gyár: Rouenben, rue Saint-Nicolas 39.

A haj és szakálnak pillanatnyi gyors, — bármely árnyazatu, a bőrre névszo minden kártékony hatás nélküli festésére.

Ezen festőszert legjobb valamennyi eddig használtak közt. Főraktár: Pesten Török J. gyógy-azéress urnál, király-utca 7. sz. Ára 3 ft 50 kr, postán 20 krral több.

COLMET GYÓGY-CHOKOLÁDJAI.

1842 arany, 1837 ezüst, 1855 bronz jutalomérmét nyertek a naponta növekedő közközeltséget, melynek Colmet gyógy-csokolájai öröndenek, azon számtalan szolgálat okoz, melytől azok a betegségek gyógyítására nyújtanak. Ezért is a leghíresebb orvosok, mint: Gueresin, Fouquier, Rocamier, Tronseau, Hervey, Chegoin, Marjot stb. kiválóan ajánlják.

COLMET VASTARTALMU CHOCOLÁDJAI a halványan szín, ideges gyomorhajt, rekedés és gyógyításra s a gyengéd testeket erősítésére. Egy doboz vas tartalmu csokoládé-epnyiték ára 2 ft.

COLMET HASHAJTÓ CHOCOLÁDJAI, hathatós asz a főfájás, szédülés gromorav, fálgóság, ideg májba, gutaütés, ceuz és szornális ellen, kibújja az epét é-nyálhát. Ára 80 kr.

COLMET HILTSZITA-CHOCOLÁDJAI. Santonin tartalmu csokoládé legbizto-sabb és legkellemesebb gyógysszer a gúlisata bajok ellen, különösen gyermekeknél egy itreg ára 1 ft.

Pesten a magyarországi főraktárban TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerecséné, király-utca 7. szán.